

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimi q[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

An christus moueatur in hostia cum alijs casibus multis

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Folium XXIII

hoc responderetur. qd licet vini desinit esse. nō tamē annihilatur in transmutatione totali. qd in tali transmutatione terminus transmutationis ē ens. qd corp⁹ et sanguis xp̄i sed in naturali transmutatione sive annihilatione terminus transmutationis est simpliciter nō ens. ¶ S; dices. om̄e quod desinit ecē hoc annihilat. sed vini desinit ecē ergo ic̄. Respondeſ qd aliquid desinere esse intelligitur dupl̄. vel in se vel in ordine ad aliud. modo dicitur qd in annihilatione sive transmutatione in se bñ vey est. sed in transmutatione vini in sanguinem vini desinit ecē in ordine ad aliud. qd in ordine ad corpus xp̄i. Et probatur hoc in simili. ponatur qd deus faciat hāc dispositiones cum humana natura. qd cito homo moriatur incipiat creari angelus. tunc hominis destructio est angeli creatio. t sic tunc illa destructio non est prie annihilationis. quia est in creaturam. eo qd succedit homini. t sic etiam sit in transmutatione vini et panis.

¶ Ultimo notandum de casib;. Primum est iste. an angelus possit mouere corpus dñi nostri iesu xp̄i localiter. Et videtur qd sic. qd quicquid potest virtus inferior. hoc multo magis p̄t virtus superior. sed virt⁹ inferior potest mouere corpus xp̄i localiter. s. homo. ḡ multo magis p̄t virt⁹ superior sc̄z angel⁹. ¶ Sed in oppositū arguit. quicqđ nō habet p̄tutē p̄ficiēti corporis xp̄i h̄ non p̄t mouere corpus xp̄i. sed angelus est h̄mōi. igit nō potest mouere corpus xp̄i. Dāior est nota. s; minor probat. qd angelus nō p̄t consicere corpus xp̄i. vt supra dictū est. ergo neq; p̄t mouere localiter. Intellige qd non mouet motu p̄fectionis sive p̄secrationis. tamen potest mouere aliter sicut et reliqua corpora. sicut mouet celum et p̄tenta in ipso. queta mē nō creauit. Ad rōem p̄ceditur maior et negatur minor. s. qd h̄o mouet corpus xp̄i. sed bene mouet sp̄em panis et nō corpus xp̄i. cum ipse deus sit immobilis. vt p̄. viii. physicoꝝ. Et ex illo tunc p̄. qd non verum est dicere qd ipse homo eleuat corpus dñi nostri iesu christi. sed eleuat speciem sub qua p̄prehenditur verum corpus christi. ¶ Secundus casus ē iste. an aīz christi posset mouere corpus christi. Ad hoc breueriter responderetur qd non. quia anima xp̄i est ens naturale. corpus autem xp̄i est supernaturale. modo ens naturale nō potest mouere ens supernaturale. Qd at naturale non potest mouere supernaturale p̄ ex dictis ph̄i in varijs ph̄ie passibus qd inter agens et patiens detinet esse proportio. que inter ista nō reperitur. ¶ Tercius casus est iste. si vna hostia esset tecta sub mappa et sacerdos deluper cōsecrat duas vel tres. tunc dubitatur vtrum illa hostia tecta sub mappa etiā eēt consecrata. Ad hoc responderetur qd nō. quia consecratio nō habet effectū nisi ad intentionē consecratī. sed ad illam hostiā ibi tectam sub mappa cōsecrāns non habuit intentionē. ideo nec consecratur. Et ideo quādo greci consecrāt tunc accipiunt panē quē cauunt seu p̄forant in medio. et quicqđ in circulo p̄tinetur hoc reputant pro corpe xp̄i. et hoc dant populo tanq; panes benedictos. et si aliqd extra circulū inueniretur. tunc illud coraz eis nō est panis bñdictus. ¶ Quartus casus. vtrum sacerdos potest consecrare vnam guttam vel duas in calice et alias non. Similiter an posset consecrare vnam partem hostie et aliam non. Ibi est magna dubitatio sine difficultas ratione confixibilitatis vini et ratione compactionis panis. Dicitur tamen in veritate. si sacerdos intendat consecrare solūm vnam

Summula Haymundi

guerū. tūc p̄secreat vñā solā guttā. sūl̄ si int̄edit p̄secreare solā vñaz p̄tem in
hostia tūc p̄secreat solā vñā partē. Sz dices. qñq̄s tñ ibi ptes in vñū cō
fluūt. Rñdet q̄ h̄ nō ipedl̄. q; adhuc deo gl̄ioso p̄stat q̄ ps sit p̄secreta z
q̄ nō. ¶ Quint⁹ casus. si aliq̄s sacerdos ex negligetia effunderet sanguinē
xpi ad palliū paupis vel vētus flaret hostiā p̄secretā in palliū paupis. tūc
ex ira hæter q̄ loca tacta detet radi z in locū reliq̄z reponi. tūc dubitatur
an sacerdos teneat pauperi p̄soluere palliū vel illi pro illo aliquid facere.
Rñdetur q̄ paup si nollet carere pallio z ipso sacerdore aliquid h̄ntē tunc
sacerdos teneat paupi p̄soluere vel illi pro illo sat̄ facere. Si aut̄ sacerdos
eēt nō habēs z tamē ipse paup nollet carere pallio. tunc ipsi xp̄ifideles faci
entes remēdia animaꝝ dēbet palliū paupi p̄soluere. ¶ Sext⁹ casus. si sa/
cerdos ieiuno stomacho in cellario alicuius ciuīs existes indutus habitu
sacerdotali tegeret vñū cū mappis z modicū de aq̄ infunderet in plenū
vas vini z legeret missam z p̄secrearet vas vini. tūc dubita qđ sit faciēdū
de vino. z vt̄z tale vas vini sit p̄secretū. Rñdetur q̄ si ipse sacerdos debi/
tam. platōem verboꝝ seruauerit z infectionē p̄secredi habuerit. tunc illud
vñū rotaliter est p̄secretū in vase. sed illud vas detet p̄ p̄s byter z suos p̄
rochiales p̄parari z in communionē xp̄ifidelii ministrari. Et ciuīs non de/
bet vēdere vñū p̄secretū. q̄ tūc p̄mitteret symonīa ex eo q̄ res sacras ven
deret. ¶ Septim⁹ casus est. si sacerdos indutus vestimentis glorie sive ec
clesie intras forꝝ vbi panes vendūtur z incipiat loqui verba canonis bñh
dictiones faciendo sup̄ panes. tūc dubita q̄ an isti panes sint p̄secreti. Rñh
det ad h̄ q̄ si ip̄e debite platōem p̄boꝝ z infectionē p̄secredi habuerit. tūc
isti panes oēs sunt p̄secreti. Sz dices. an p̄nt tūc pistores illos panes
vendere. Rñdetur q̄ nō. sed christifideles detent p̄parare illos panes cū
plebano z sacerdotes p̄nt nutriti ex eisdē panibꝝ. ¶ Octauus casus est. si
sacerdos voleat bñdicere placetas. z incipiat z p̄secret oēs placetas in cor/
pus xpi. tunc dubitatur vt̄z sacerdos teneat soluere placetas. Ed h̄ respō
detur q̄ sic si ipse sacerdos est habēs. si vero nō habet tūc ipsi christifideles
detent p̄soluere. vt̄ supra dictum est. Sed omes tales grauissime peccant
¶ Ultimus casus est. vtrū sacerdos cecus possit celebrare missaz dūmo
do debite z p̄leat sciat officiū suum exterius. Rñdetur fm plures q̄ sic. Sz
tñ ipse detet habere sacerdotē vidētē z astantē sibi q̄ dirigat z regat ipsum
adūgendo ei hostiā z calicē vt̄ debite valeat eleuare. z talia quē dinoscunt
tur diuinum officiū perficere.

Quando leuas calicem post corpus sanctificatum
s^e in tali calice .i. repis pueretius

**Si vinum vel aquam non inuenis. aptius illa
casa in celebando est. et si vnde**

.i.cito in celebrando .i.2suetudo
Protinus infundas et procedas velut est mos

*Proutus illundas et procedas velut est mos
i. resumendo i. secundar
Quo super eum obsecratur utrumque ita loquatur*

Quā super oblatam tēxtum recitando secundo

Lanonis inspicias, ne plebi scandala fiant
se ex tali negligetia.

Folium

XXIII

scz vinū z aquā
Canonis ad finem si venisti. duo dicta
... bñdictōes s̄c dimittas
Infundas. dimitte crucē panis. calicis non
s̄c ego raymūdus i. psecretū
Holo leues corpus domini nisi sit benedictum
... in altū mandat s̄c ecclie i. seruari
Ant calicem sursum. sic precipit ordo teneri
s̄c tu sacerdos tale vas sacri i. scđario
Quando lauas calicem si vis celebrare secundo
s̄c de talibñ lotio s̄c tuos scz lugendo
Non sumas quicqz. digitos nec in ore lauabis
i. nō ad scđam missam s̄c missa.
Non ad opus reliquum seruetur lotio prime
s̄c pma scz xpiano
Lotio nam talis dabitur cuicunqz fideli
i. festa dies i. bina vice i. celerare
Officiata dies vult te bis dicere missam
corp⁹ mortuū s̄c sic s̄c funus sic s̄c missa
Si funus presens. si nullum sufficit vna

¶ Hic autor ponit alias regulas sive p̄suasiones circa sacramentū eucha-
ristie obseruandas. Et diuidit ista ps in duas. nam in pma lauro facit qđ
dictū est. In scđa autor ponit alijs regulas de elevaroे corpis xp̄i. Scđa
ps ibi (Holo leues) Prima ps adhuc in duas. Nā pmo ponit quasdam
p̄suasiones circa sacramentū eucharistie. In scđa preponit quandā doctrī
nā q̄ seruāda ē in celebratōe missaz. Scđa ibi (Officiata dies) Et stat
virtus l̄re in quattuo regulis. Prima ibi (Qn̄ leuas calicem) z est talis.
Quicunqz leuas calicē post corpus xp̄i psecretū ostendendo ipi p̄plo fm
q̄ mos est. si tūc nō inuenias vinū vel aquā in calice tūc repente z secrete
detes infundere vinū z aquā. z detes resumere yerba canonis que spectat
ad psecretōem vlni. z hoc fiat secrete ne scandala fāc in populo. z tūc vlt
rius detes signa z characteres facere q̄ spectant ad calicē. sed illa signa q̄
spectat ad hostiā detes omittere. ¶ Scđa regula tangit ibi (Holo le/
ues z c̄) q̄ est talis. Nunq̄ detes leuare hostiā nisi psecretā. nec i cem nisi
sit psecretus. Rō huius est. q̄ si leuares an psecretōem tūchoies astātes
adoraret illū panē tanq̄ deū. z sic p̄mitteret ydolatriā. z ergo si homines
stātes p̄sentes in diuino officio missa suspicōem haberent de aliquo sacer-
dote peccatore q̄ nō psecret corpus xp̄i. illi deterent sic orare. Adoro te
iesu xp̄e qui redemisti mundum que credo latere sub specie panis quā vi-
deo z c̄. ¶ Tercia regula tangit ibi (Qn̄ lauas calicem) q̄ est talis. Si laue-
ris calicē post p̄missione z vis adhuc in eadem die semel celebrare. tunc
nō detes sumere lotōem ultimam. nec detes sugere digitos. sed da schos-
lari ministrati. Rō huius est. q̄ sacerdos detet ieiuno stomacho celebra-

e i

Summula Haymudi

re. et si tunc sumeret illa lotione vnde vini incōsecratū nō maneret teiunus.

¶ Quarta regula tangit ibi (Officiale dies) q̄ talis ē q̄ ip̄e sacerdos in die officia. sicut est in festo br̄e R̄therine sc̄i Nicolai t̄c̄is. si aliquid fuit n̄s est p̄n̄s p̄ diuinas missas celebrare. vñā de sanctis et aliis p̄ defunctis et cause se regat. ita q̄ ablūōem p̄me missa nō sumat.

¶ Q̄ic̄alram̄ est notandū. q̄ postq̄ sacerdos eleuauit corp̄ xpi. tunc stat in altari cū duob̄ digiti p̄iunctis. sc̄z cū pollice et indice. Et hui⁹ assi gnatur multiplex rō. Quaz p̄ma talis e. nā li aliquā p̄icula corporis xpi adhuc adhereret digitis. q̄ tunc sacerdos cauri⁹ et securius reseruaret illā p̄iculā cū digiti p̄iunctis. Sc̄do rō est. ob reverentia iehu xpi. eo q̄ nihil tagat aī lotionē nūli corpus xpi. ex quo est nobilissimū. Tercia rō est. q̄ p̄ indicē q̄ longiorē pollice intelligit deitas. et p̄ pollicē intelligit ipsa humana nitas. s̄ illa duo ibi p̄iungunt. ideo in signū illius fit p̄iunctio illo p̄ duorum digitorū. Quarta rō est. q̄ p̄ indicē illigitur filius dei. et p̄ pollicem intelligit pater modo pater p̄iungitur filio. et eōuerso filius patri. quia filius fuit obediens patri usq; ad mortem. Philippen. ii. Quinta rō est spūalis. nam q̄ p̄iunctōem illo p̄ duorum digitorū intelligit q̄ aī cuīuslibet christifide lis insp̄abiliter est p̄iuncta charitati dei et cetera.

¶ Sc̄do notandū. q̄ ip̄i sacerdotes habent diuersas p̄iuetudines in eleuando calicem. nam aliq̄ eleuant eū coopertū. et aliq̄ eleuant eū discooperū. Diceret ergo aliq̄. vnde p̄iurgit illa diuersitas. Respondeſ q̄ illi sacerdotes q̄ eleuant calicem p̄mo modo faciunt hoc in signum huius. q̄ q̄ ip̄s instituit illud sacramentū in cena. tunc iste sanguis nō fuit visibilis ita q̄ adhuc eius sanguis latuit in corpore suo. et ergo aliq̄ memorantes h̄ leuant calicem coopertū. Sed post cenā vt in die paraseues tunc ille sanguis patuit ad oculum. et ergo aliqui sacerdotes memorantes hoc eleuant calicem discooptū. in signum huius q̄ sanguis christi in die paraseues patuit et resplenduit cunctis hominibus.

¶ Tercio notandū. q̄ vini fundere in calice vt sup̄ dictū ē p̄ma in regula. intelligitur multiplex. Primo q̄ nihil inueniat in calice. vel q̄ tm̄ inueniat aqua. vel q̄ tm̄ inueniat vini. Si ip̄e sacerdos nihil inueniat in calice tunc ip̄e detet infundere vini cū aqua. Si tm̄ inueniat vini. hoc ē dūs p̄lūciter. vel ante sumptōem corporis xpi. vel post sumptōem. Si inueniat tantū vini ante sumptōem corporis xpi. tunc ip̄e sacerdos detet infunde reaquam et dicere verba canonis que pertinent ad consecratiōem sanguinis. Si aut̄ post sumptōem corporis christi inueniat tantū vini. tunc nō est necessariū vt infundat aquā. q̄ ibi adhuc est corpus et sanguis xpi. nam ipsum vini maxime facit ad p̄segratiōem sanguinis. aqua aut̄ nō h̄t tanta necessitatē. Si aut̄ inueniat solā aquā ante sumptōem corporis xpi. tunc ip̄e sacerdos detet infundere vini ne illud sacramentū diuidat. q̄ in sola aqua sacerdos nō potest p̄segrare sanguinem xpi. Si aut̄ sumpsit de illa aqua quā inuenit esse solā. tunc nō detet apponere vini nec a p̄ncipio p̄segrare. quia hoc sacramentū solum a teiuno est sumendum.

¶ Quartu⁹ notandū. q̄ ip̄e sacerdos nūc̄ potest p̄plete celebrare tres missas in uno die nisi in nativitate xpi. et hoc ē p̄ter certam cām. q̄ p̄ma missa que cantatur illa die designat ip̄s legis. et cōpus legis est illud tem⁹